

Józef Dajczak

"Geschichte der abendländischen Erziehung und Bildung : ein Grundriss", Max Mayer, Freiburg im Breisgau 1955 : [recenzja]

Collectanea Theologica 28/3-4, 706-708

1957

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENSIONES

Max Mayer, *Geschichte der abendländischen Erziehung und Bildung. Ein Grundriss.* Verlag Herder, Freiburg im Breisgau, 1955. S. 210.

Autor powyższej pedagogiczno-historycznej rozprawy, prof. Instytutu Pedagogicznego w Schwäbisch-Gmünd, jest uczniem czołowych pedagogów niemieckich b. stulecia: A. Fischera, J. Göttlera, G. Kerschensteinera i E. Sprangera. Swą rozprawę potraktował wprawdzie szkicowo, napisał ją bowiem w formie podręcznika akademickiego dla swych słuchaczy oraz dla nauczycieli, to niemniej opracował ją z wielkim znawstwem tej gałęzi wiedzy i jednolicie podług wyznawanego przez siebie światopoglądu chrześcijańskiego. Głównym celem tej pracy jest wychowanie współczesnej młodzieży niemieckiej w duchu prawdziwej kultury europejskiej. Podczas bowiem ostatniej wojny światowej sprzeniewierzyła się jej Europa i tym samym przekreśliła w znacznym stopniu jej historyczny dorobek w dziedzinie wychowania i wykształcenia. Z tego też powodu został podważony system wychowania kultury zachodnio-europejskiej, gdyż na jego strukturę składa się zawsze duchowa spuścizna społeczna przeszłości pomnożona przez wkład kulturalny terażniejszości w życiu każdego narodu. „Historia (więc) pedagogiki jest sama w sobie najpełniejszym i najbardziej obiektywnym pod względem naukowym systemem pedagogiki“. Tę maksymę naukową przyjmuje Mayer za swoją od J. F. Schmidta, pedagoga niemieckiego. Autor jest zatem przekonany o tym, że wszystkie osiągnięcia pedagogiczne doby

obecnej mogą się wykazać bardziej skutecznymi, jeśli będą rozważane i oceniane z punktu historycznego.

Na kulturę zachodnio-europejską składa się, jak wiadomo, myśl grecka, prawo rzymskie oraz idealizm (spirytualizm) żydowsko-chrześcijański. Jednakże kultury staro-żydowskiej i grecko-rzymskiej, hellenistyczno-romanistycznej nie można ujmować w oderwaniu od kultur antycznych Wschodu. Toteż Mayer rozprawia w swej książce o wychowaniu u Indów, Babilończyków i Asyryjczyków, u Persów i Izraelczyków, następnie u Greków i u Rzymian, z kolei o wychowaniu w środowisku kultury grecko-rzymskiej (hellenistyczno-romanistycznej), bliższej kulturze zachodnio-europejskiej, aniżeli stare kultury greckie i rzymskie. Potem przechodzi do dziejów wychowania starożytnego chrześcijaństwa, na którym zamyka dzieje wychowania epoki starożytnej. Powinien był jednak coś napisać także o wykształceniu w środowisku kultury islamskiej, która wywarła również pewien wpływ na kulturę zachodnio-europejską, chociażby pośrednio przez udostępnienie czytelnictwa starożytnych klasycznych pisarzy greckich w języku łacińskim. Głównie Arabowie hiszpańscy rozpowszechnili pisma Arystotelesa w języku łacińskim w Europie.

Epokę średniowieczną opracował Autor w bardziej jeszcze ściśnionym zarysie w stosunku do epoki starożytnej, poświęcając w niej najwięcej miejsca starogermańskiemu wychowaniu. Podnieść wszakże należy w tym miejscu ten dodatni szczegół, że poświęcił większą wzmiankę wykształceniu kobiet we wczesnym średniowieczu, o czym się zwykle nie wspomina w innych podobnych pracach.

Pedagogikę zaś historyczną epoki nowożytnej potraktował Autor w swej książce oczywiście najobszerniej, wyróżniwszy w niej następujące okresy: a) pedagogikę humanizmu odrodzenia, b) pedagogiki okresu reformacji, c) pedagogiki doby realizmu pedagogicznego (1600—1750), d) pedagogiki wieku

Oświecenia, e) pedagogiki okresu neohumanizmu, f) pedagogiki okresu romantyzmu.

W pedagogice XX stulecia wyróżnił szczególnie obóz pedagogiki przeżyciowej, opartej na „Szkole pracy“, lub „Szkole życia“. Natomiast pominął całkowicie obóz pedagogiki społecznej, oraz obóz drugi, pedagogiki osobowościowej. Wprawdzie rozprawia o pedagogach, którzy stali pod wpływem Pestalozziego, podając, iż oni głównie przyczynili się do upowszechnienia szkoły ludowej na podstawie przymusu szkolnego, to niemniej należało więcej napisać o pedagogice społecznej. W trakcie zaś omawiania dziejów wychowania epoki nowożytnej miał głównie na uwadze środowiska kultury niemieckiej, anglosaskiej i francuskiej.

Powyższa rozprawa oparta wyłącznie na literaturze niemieckiej, do której włączono również indeks osób i rzeczy, wprowadza czytelnika nieobeźnanego dobrze z tą gałęzią wiedzy do jej istotnych zagadnień z zakresu dziejów kultury wychowania zachodnio-europejskiego.

Józef Dajczak

Heinz R e m p l e i n: *Psychologie der Persoenlichkeit*, die Lehre von der individuellen und typischen Eigenart des Menschen, Reinhard Muenchen, 1956 ¹¹, s. 684.

Psychologia osobowości Rempleina koncentruje się wokół trzech głównych zagadnień:

- I. Struktury osobowości
- II. Typologii osobowości
- III. Metod badania osobowości.

Część pierwszą traktującą o strukturze osobowości poprzedzają trzy rozdziały wstępne, w których autor formułuje swój punkt widzenia, pisze o działach psychologii, oraz analizuje pojęcie jaźni, indywiduum i osobowości.

Indywiduum zdaniem Rempleina jest istotą swoistą, której przysługują takie właściwości, jak niepodzielność, jednorazowość i samodzielność (s. 32). Jaźń jest aktem i centrum przeżyć.